

ТРУДОВЕ НАВЧАННЯ І ПРОФЕСІЙНА ОРІЄНТАЦІЯ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ

8. Максимюк С. З історії українського звукозапису та дискографії. – Львів-Вашингтон, 2003. – 287 с.
9. Пісні, думи та романси з репертуару Йосипа Гошуляка. – Тернопіль: ДЖУРА, 1999. – 235 с.
10. Розумний Я. Голляндці по-нашому... // *Christian Voice*. – 1951.; *Ukrainian Magazine*. – 1975. – № 81 – 82. – May-September.
11. Розумний Я. Успішна дисертація українського музикознавця // *Christian Voice*. – 1951. – № 31 (134). – August 5.
12. Розумний Я. *Per aspera ad astra* (до 85-річчя Йосипа Гошуляка) // *Науковий вісник Манітобського університету*. – *Winnipeg*, 2007. – С. 10 – 21.
13. Рудницький А. *Українська музика: історико-критичний огляд*. – Мюнхен: *Дніпрова хвиля*, 1963. – 407 с.
14. Штундер З. *Станіслав Людкевич. Життя і творчість (1939 – 1979)*. – Жовква: *Місіонер*, 2009. – Т.ІІ. – 357 с.

Стаття надійшла до редакції 27.01.2011

УДК 373.5.035.3

Володимир Леськів, кандидат технічних наук, доцент

Дмитро Леськів, магістр Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ТРУДОВЕ НАВЧАННЯ І ПРОФЕСІЙНА ОРІЄНТАЦІЯ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ

У статті приводиться один з можливих варіантів покращення підготовки випускників основної школи в галузі “Технологія” з метою свідомого підходу до вибору майбутньої сфери діяльності. Пропонується розділити цей курс на три етапи: “Трудове навчання”, “Основи техніки” і “Основи технології”.

Ключові слова: виробнича сфера, виробничі процеси, графічна грамота, профорієнтація, технології, технологічна підготовка, трудове навчання.

Літ. 7.

Постановка проблеми. Розвиток науково-технічного прогресу вимагає змін у системі освіти і особливо у професійній орієнтації підрастаючого покоління. Тому що без змін у системі освіти не буде дальшого розвитку науки і, відповідно, технічного прогресу суспільства. Важливу роль у цьому питанні займає система трудової підготовки учнів у школі. Дискусії щодо ролі трудового навчання у школі дають підставу стверджувати що “в нових умовах соціального економічного розвитку України існуюча система трудової підготовки вичерпала свої можливості” [6].

На жаль зміни в системі освіти за останні десятиліття привели до зменшення числа годин трудового навчання, фізики, математики. І як результат “суцільна гуманітаризація, як і минула політехнізація та мізерне матеріальне забезпечення працівників виробництва призвели до того, що сучасна молодь апріорі не бажає обирати технічні спеціальності, особливо робітничі” [1].

Мета статті. Запропонувати один з можливих варіантів покращення технологічної підготовки випускників основної школи.

Виклад основного матеріалу. Відомо, що всі активні члени суспільства зайняті у виробничій

і невиробничій сферах діяльності. І якщо розглянути розподіл працюючих між цими сферами в кінці 80-х років минулого століття у двох великих державах світу США і СРСР то видно наступне: промисловість (включаючи будівництво) у США – 22,2%, а у СРСР – 40,4%, сільське господарство у США – 2,7%, а у СРСР – 19,3%, обслуговуюча праця у США – 75,1% а у СРСР – 40,3%. [4]. Такий розподіл у США був можливий за рахунок кращої організації виробництва і високої продуктивності праці у промисловості і особливо у сільському господарстві. А в СРСР значна частина працюючих (особливо на території України) була зайнята в оборонній промисловості і предметів споживання вироблялось недостатньо.

У перспективі в зв’язку з автоматизацією виробничих процесів, переходом на ресурсозберігаючі, безвідходні, наукомісткі технології кількість працюючих у виробничій сфері буде зменшуватись [6]. У світі вже працюють “малолюдні” а в перспективі будуть працювати і “безлюдні” виробництва. Але в Україні ще до цього, на жаль, далеко тому, що впровадження таких виробництв вимагає значних затрат капіталу. І при дешевій робочій силі в Україні це часто власникам промислових підприємств не вигідно.

ТРУДОВЕ НАВЧАННЯ І ПРОФЕСІЙНА ОРІЄНТАЦІЯ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ

Одне з основних завдань загальноосвітньої школи виявити здібності кожного учня і допомогти йому правильно зорієнтуватись у виборі професії і важливу роль у цьому повинна зіграти технологічна підготовка учнів. Галузь знань “Технологія” вважається однією з пріоритетних у таких країнах як: Австралія, Англія, КНР, Нідерланди, США, Франція, Швеція і багато інших [6].

Зараз технології стають найважливішим чинником політичного, соціально-економічного і культурного розвитку суспільства і покращення на цій основі якості життя людей. У розвинутих країнах технології оновлюються кожні 2–3 роки. [7].

Для того, щоб людина могла освоїти ці нові технології в неї повинні бути базові знання основ техніки і технологій, які в свою чергу базуються на знаннях математики, фізики, хімії, біології з обов’язковим знанням мови техніки – креслення. Основна причина чому наші люди, які виїжджають з України на заробітки за кордон відносно легко знаходять роботу – це наявність у них базових знань і їх працездатність, які дозволяють їм освоїти складну техніку і сучасні технології.

А основи цих знань і правильну орієнтацію в напрямку майбутньої діяльності повинна дати загальноосвітня школа. Для цього рекомендується, як один з можливих варіантів удосконалення технологічної підготовки підростаючого покоління, розділити трудове навчання три етапи.

На першому етапі (5 – 6 – 7 класи) коли учні дуже активні і хочуть щось робити своїми руками необхідно ознайомити їх з основними матеріалами які використовуються в промисловості і побуті. Це деревина, метали і їх сплави, керамічні матеріали, тканини, сировина харчової промисловості... Тут бажано уроки проводити паралельно для хлопців і дівчат так як вони проводились у середній школі 10 – 15 років тому. На цих уроках учні повинні ознайомитись з основними конструкційними матеріалами, їх властивостями, застосуванням, способами обробки, навчитись користуватись ручним інструментом при виготовленні нескладних виробів. Ці знання пригодяться навіть в тому випадку, коли учень у майбутньому вибере гуманітарну сферу діяльності (при виготовленні простих виробів в дома, на дачі...). Для наглядного знайомства з методами і технологією промислової обробки матеріалів необхідно провести екскурсії на промислові підприємства і при цьому звертати увагу учнів, що для ґрунтового освоєння технології обробки

матеріалів необхідні глибокі знання з фізики, хімії, біології, математики.

На практичних заняттях бажано організувати виготовлення простих виробів, навчити учнів економно використовувати сировину. При сучасному стані матеріально-технічного забезпечення шкіл це не просто, але робити потрібно.

Після освоєння цього етапу учні будуть знати, що є різні конструкційні матеріали з яких відповідними способами за допомогою певних верстатів і інструментів виготовляються необхідні вироби. Одержані знання допоможуть учням краще орієнтуватись у майбутньому при виборі професії.

На другому етапі (8 – 9 класи) бажано ввести курс “Основи техніки”. Проводити його можна разом для хлопців і дівчат. В цьому віці учні вже доросліші і не всі хочуть руками робити роботу, яку швидко і точно виконує машина. Тут учням необхідно дати знання про основи техніки, яка знаходить широке застосування на виробництві, на транспорті і в побуті. Цей курс повинен базуватись на знаннях, одержаних учнями при вивченні фізики і тому зміст цих курсів необхідно узгодити. Починати цей курс необхідно з прикладів використання в техніці найпростіших важільних, гвинтових, кулачкових, важільно-шарнірних механізмів і закінчити будовою і роботою найпростіших двигунів внутрішнього згорання, компресорів, насосів, електродвигунів, побутової техніки і простої електронної техніки... Цей курс повинен базуватись на курсі фізики і бути тісно з ним зв’язаний. Можливо для цього необхідно відкоректувати зміст курсу фізики. Такий зв’язок корисний для обох сторін. Учень буде знати, що фізика це не щось таке далеке і непотрібне, а це реальні речі з якими зустрічаєшся у щоденному житті. Належне проведення цього курсу вимагає відповідного матеріального забезпечення і наочності, яких також в школах дуже мало. Паралельно з цим необхідно ввести і зробити загальнообов’язковим курс креслення – мови техніки, міжнародної мови, яку обов’язково знають всі поважаючи себе люди, які мають відношення до техніки.

В багатьох школах України відмовились від уроків креслення. За неофіційними даними таких шкіл в Україні, де залишились уроки креслення, не більше 20% [5]. Причин такого стану багато. Одна з них в тому, що дехто вважає, що у перспективі всі види конструкторсько-графічних робіт буде виконувати комп’ютер. Але комп’ютер в ніякому разі не може замінити людину, він може їй допомогти. А графічна інформація більш

ТРУДОВЕ НАВЧАННЯ І ПРОФЕСІЙНА ОРІЄНТАЦІЯ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ

конкретна, точна і кількість її постійно зростає. Тому бажано дати кожному учневі на уроках креслення хоч елементарні відомості про цю міжнародну мову.

Одержавши такі знання, учень зможе орієнтуватись у виборі напрямку дальшої підготовки і ці знання йому будуть потрібні при освоєнні робочої професії. А якщо випускник школи в майбутньому буде здобувати гуманітарну, чи якусь іншу не технічну освіту, то ці знання дозволять йому краще орієнтуватись у життєвих ситуаціях.

На третьому етапі (10 – 11 класи) необхідно ознайомити учнів з основами технологій, які практично використовуються у промисловості. Технологія завжди відігравала важливу роль у розвитку всіх цивілізацій, але зараз вона має особливо важливе значення [6]. Обов'язково необхідно дати сутність поняття “технологія”, що таке виробничий і технологічний процеси, як класифікуються технологічні процеси [2]. Обов'язково необхідно розглянути основи енергетики, тепло і енергозбереження, будівництва, легкої і харчової промисловості, сільського господарства. Особливу увагу слід приділити тим галузям промисловості, які найбільш характерні і широко розповсюджені в даному регіоні. Необхідно організувати екскурсії на передові підприємства, щоб учні бачили в яких умовах їм прийдеться працювати, якщо виберуть відповідну спеціальність. Такі екскурсії будуть робити своєрідну рекламу промисловим підприємствам і вони будуть зацікавлені у рекламі.

Обов'язково необхідно розглянути перспективні технології, в тому числі нанотехнології, які стали символом XXI століття для багатьох напрямків розвитку науки. У багатьох країнах світу нанотехнологіям віддають пріоритет при фінансуванні наукових інноваційних програм [3].

Завершити цей етап необхідно питаннями впливу промислового виробництва на навколишнє середовище з метою формування екологічної свідомості учнів. Після вивчення цього етапу, який можна назвати “Основи технологій” учні зможуть більш свідомо підійти до вибору професії. Навіть тим учням, які виберуть напрям своєї діяльності сферу обслуговування одержані знання будуть корисні в житті, вони зможуть краще оцінити умови праці тих членів суспільства, які зайняті у сфері виробництва.

Висновок. Одержавши запропоновану підготовку в школі, молода людина може більш свідомо підійти до вибору майбутньої спеціальності. Вибравши робочу спеціальність у сфері виробництва, випускник зможе без особливих труднощів освоїти її і періодично підвищувати свою кваліфікацію, а при необхідності перекваліфікуватись.

1. Олександр Белошицький. Аналіз відповідності теорії трудового навчання вимогам сучасного розвитку суспільства//Трудова підготовка в закладах освіти. – 2010. – №9 – С. 6 – 8.

2. Дичковська О.В. Системи технологій промисловості. – Київ, Знання, 2007, 270 с.

3. Ковбаса Тетяна. Наноосвіта в Російській федерації//Трудова підготовка в закладах освіти. – 2010. – №2. – С. 25 – 27.

4. Джефрі Сакс, Анатолій Пивоварський. Економіка перехідного періоду (уроки для України) Київ, Основи, 1996. – 351 с.

5. Сидоренко Віктор. Чи має право на існування шкільний курс креслення?//Трудова підготовка в закладах освіти. – 2010. – №1. – С. 3 – 5.

6. Сидоренко Віктор. Вплив соціально-економічних процесів у суспільстві на визначення підходів до трудового навчання школярів// Трудова підготовка в закладах освіти. – 2010. – №7 – 8. – С. 3 – 8.

7. Сидоренко Віктор, Соловей Віктор. Технологічна підготовка як інтегральний компонент загальної освіти. // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2010. – №10. – С. 3 – 7.

Стаття надійшла до редакції 27.01.2011

“... безталанних педагогів немає. Не подобається педагог за певними якостями – вчись у нього не повторювати його помилки. Працюю постійно над собою – це чи не важливіша ознака таланту, а отже, й педагогічних досягнень. Посередній викладач чи нижче від посереднього рівня завжди не допрацьовує і через це не досягає вершин майстерності, а отже, й впливу на психологію суб'єктів навчання.”

*Іван Андрійович Зязюн
директор, доктор філософських наук, професор, академік
АТН України*

